

Bukowiecki, Henryk

Historia botaniki na XII Międzynarodowym Kongresie Botanicznym

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/1, 170-172

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mowana jako droga poszukiwania i miłości prawdy oraz jako analiza poznawczych i aksjologicznych form twórczości człowieka jest czymś, co nadaje sens ludzkiej egzystencji.

Maria Władyka

130 LAT DROGI ŻELAZNEJ WARSZAWSKO-WIEDEŃSKIEJ

Wystawa pod powyższym tytułem otwarta została 23 września 1975 r. w Muzeum Kolejnictwa w Warszawie. Ekspozycja składa się ze 100 fotografii, ok. 30 dokumentów, kilkunastu modeli oraz dziwięciu autentycznych lokomotyw. Najstarsze z wystawionych lokomobili pochodzą z lat 1890 i 1900 r.

Oprócz starych parowozów do ciekawych eksponatów należą modele: Dworca Warszawskiego z tamtych czasów, ruchomej kolejki w stylu „warszawsko-wiedeńskim” oraz model lokomotywy z 1840 r.

J. R.

30-LECIE UNIwersYTETU WROCLAWSKIEGO

Uniwersytet Wrocławski im. Bolesława Bieruta już od 30 lat rozwija działalność w Polsce Ludowej. W tym czasie uczelnię wrocławską opuściło z dyplomami 23 457 absolwentów; stopnie doktorskie uzyskało 1200 osób. Obecnie kształci się tutaj ponad 17 tysięcy studentów.

Obchody rocznicowe zbiegły się z nowym rokiem akademickim. Do Wrocławia 2 października 1975 r. przybyli przedstawiciele władz politycznych z przewodniczącym Rady Państwa — prof. Henrykiem Jabłońskim na czele oraz delegacje wielu instytucji naukowych.

W okolicznościowym przemówieniu rektor — prof. Marian Orzechowski omówił dorobek uczelni w trzydziestolecu PRL. Podniosłym momentem uroczystości było udekorowanie przez Henryka Jabłońskiego sztandaru wrocławskiej *Alma mater* Orderem Sztandaru Pracy I klasy.

Tego samego dnia w Muzeum Archeologicznym we Wrocławiu otwarta została wielka wystawa pod nazwą „Uniwersytet Wrocławski w służbie nauki, kultury i gospodarki narodowej”.

J. R.

Z ZAGRANICY

HISTORIA BOTANIKI NA XII MIĘDZYNARODOWYM KONGRESIE BOTANICZNYM

XII Międzynarodowy Kongres Botaniczny odbył się w Leningradzie w dniach 3—10 lipca 1975 r. Uczestniczyło w nim 5000 delegatów z 55 krajów. Jedna z 18 sekcji poświęcona była historii botaniki i bibliografii botanicznej. Niestety, w sekcji tej (XVII) nie braliśmy czynnego udziału (nie było z naszej strony żadnego referatu), a sprawozdanie niniejsze oparte jest na materiałach kongresowych, które zawdzięczam doc. Mirosławie Furmanowej.

W dniu 4 lipca odbyło się w tej sekcji pierwsze sympozjum na temat *Rola Akademii Nauk ZSRR w rozwoju botaniki*. Referat wygłosił E. M. Ławrenko z ZSRR na temat, któremu poświęcono to sympozjum. Następnie Bengt Jonsell

z Instytutu Systematyki Roślin w Uppsali (Szwecja) mówił o związkach Linneusza z petersburską Akademią Nauk. W 1754 r. Linneusz został członkiem Cesarskiej Akademii Nauk w Petersburgu. Od dawna już zależało mu na kontaktach z Akademią, gdyż wiedział, że otworzy mu ona drogę do poznania flory azjatyckiej. W 1760 r. Linneusz uzyskał od Akademii nagrodę za dzieło *De sexu plantarum*.

W dniu 5 lipca odbyło się posiedzenie, którego tematem był *Stan obecny i perspektywy na przyszłość bibliografii botanicznej*. Organizatorem posiedzenia był I. W. Wasiliew, a przewodniczył S. J. Lipszic. Referat wygłosił prof. F. A. Stafleu z Utrechtu (Holandia) na temat wymieniony w tytule sesji. Drugim mówcą był G. Buchheim z USA, autor referatu *Bibliographia Huntiana*. Wspomniana bibliografia obejmuje literaturę botaniczną całego świata z okresu 1730—1840. Zorganizowano dwie sekcje, z których pierwsza objęła książki, broszury i odbitki; druga natomiast kataloguje artykuły w czasopismach. Obecnie praca skoncentrowana jest w sekcji pierwszej, która wkrótce wyda pierwszy z zaplanowanych trzech tomów. Członkowie tej sekcji zabiegają o pozyskanie dalszej dokumentacji w postaci fotokopii.

Następnie referat wygłosił V. T. H. Parry z Wielkiej Brytanii, na temat kewńskiego rejestru literatury taksonomicznej, który dotyczy bieżącej bibliografii taksonomicznej (rośliny naczyniowe). Rejestr ten wydają pracownicy naukowcy Biblioteki i Zielnika (Herbarium) Królewskich Ogrodów Botanicznych w Kew. Prelegent przedstawił metody pracy i plany na przyszłość.

Ostatni na tej sesji referat *Analiza matematyczna podstawowych tendencji w botanice* przedstawił W. A. Pronin i B. N. Gardow z Uniwersytetu Moskiewskiego. Autorzy przeprowadzili badania dwiema metodami, z których pierwsza oparta była na rozmieszczeniu botaników radzieckich w latach 1957—67, druga zaś na informacjach z roku 1974 na temat problematyki kongresowej. Autorzy doszli do następujących wniosków: 1) największy rozwój notuje się w ekologii, aklimatyzacji i ochronie zasobów przyrodniczych, 2) można zauważyć mniejsze zainteresowanie roślinami zarodnikowymi, 3) można przewidywać spadek zainteresowania botaniką strukturalną.

W dniu 8 lipca odbyło się drugie sympozjum, którego tematem była *Historia badań hormonów roślinnych*. Organizatorką była Z. M. Rubcewa (ZSRR), przewodniczącym F. W. Went (USA). Po uczczeniu pamięci N. G. Chołodnego i F. A. F. Wenta obszerny referat wygłosił K. W. Manoilenko z Leningradzkiego Oddziału Instytutu Historii Przyrodznawstwa i Techniki. Tematem referatu były fitohormony i dzieje ich poznania. Prelegent przedstawił naprzód początki nauki o fitohormonach, podkreślił związki między fitohormonami i ogólnym postępem biologii. Autor wyróżnił trzy etapy historii badania hormonów roślinnych. Pierwszy etap znamionowały prace Juliusa Sachsa; drugi — prace N. G. Chołodnego i F. A. F. Wenta; trzeci — odkrycie nowych naturalnych hormonów oraz poznanie mechanizmu ich działania i natury chemicznej.

Poza wyżej wymienionymi referatami zgłoszone były jeszcze następujące:

1. Misra Arukumar z Zakładu Botaniki Uniwersytetu w Darbhanga w Indiach: tematem była *Botanika w starożytnych Indiach*. Umiłowanie przyrody i zainteresowanie roślinami datuje się od czasów prehistorycznych. W Indiach zaznaczyło się to w starej literaturze, obejmującej *Wedy*, które powstały w okresie od 1500 do 300 p.n.e. Późniejsze wiadomości zawarte są w *Purana*, *Itiha* i *Dharmasastra* (do 500 roku n.e.). Są w nich uwagi o rolnictwie i roślinach leczniczych oraz wzmianki o morfologii roślin. Nie brak w nich notatek o charakterze fizjologicznym. Referat podnosił znaczenie studiów nad starożytną botaniką indyjską.

2. Sz. Priszter z Uniwersytetu w Budapeszcie mówił o *Stosunkach między rosyjskimi i węgierskimi ogrodami botanicznymi w XIX wieku*. Uniwersytet w

Budapeszcie uzyskał w roku 1771 ogród botaniczny. Już w 1780 r. nastąpiła wymiana nasion z niektórymi ogrodami botanicznymi. W latach 1870—1900 pozyskano z Rosji dla Budapeszteńskiego Ogrodu Botanicznego 200 gatunków roślin. Przeważnie pochodziły one z Petersburga, niektóre zaś także z Moskwy, Kijowa, Dorpatu i Odessy.

3. Franz Weiling z Instytutu Botaniki Rolniczej Uniwersytetu w Bonn (RFN) wygłosił referat *Stosunki naukowe w botanice między Niemcami i Petersburgiem w ostatnim stuleciu*. Wzorem innych przyrodników w minionym stuleciu młodzi Rosjanie przybywali do Niemiec na studia botaniczne. W tym samym czasie młodzi niemieccy botanicy emigrowali do Rosji, a zwłaszcza do Petersburga, gdzie niektórzy z nich zostali pracownikami naukowymi Ogrodu Botanicznego. Do wspomnianych botaników należał Fritz Körnicke. Szczególne zasługi położyli w badaniach hybrydyzacji i dziedziczności Edward Regel i Iwan Szmalhausen.

4. A. I. Barbaricz z Instytutu Botaniki Ukraińskiej Akademii Nauk referował *Etapy poznawania flory Ukrainy*. Początek badań florystycznych na Ukrainie wiąże się z ekspedycjami, organizowanymi przez Rosyjską Akademię Nauk. Brali w nich udział: I. A. Gildenstaedt (1773—1774), W. F. Zujew (1781) i P. S. Pallas (1793—94). Dalszy rozwój badań florystycznych Ukrainy związany jest z działalnością Uniwersytetów: Charkowskiego (powstał w 1804 r.), Kijowskiego (1834), Odeskiego (1864) i Liceum Krzemienieckiego (1804—1831). Wielką rolę odegrały towarzystwa przyrodników: kijowskie, charkowskie i odeskie. Po Wielkiej Rewolucji Październikowej powołano do życia Ukraińską Akademię Nauk, w niej zaś Instytut Botaniki. Obecnie na Ukrainie jest 20 florystycznych ośrodków badawczych.

Na zakończenie warto jeszcze dodać, że historia botaniki została po raz pierwszy wyodrębniona w osobną sekcję Kongresu.

Henryk Bukowiecki

SYMPOZJUM HISTORYCZNE GEOLOGÓW ZSRR I NRD

Staraniem Międzynarodowego Komitetu Historii Nauk Geologicznych w dniach 27 maja — 1 czerwca 1975 r. Komitet Narodowy Nauk Geologicznych NRD i Towarzystwo Nauk Geologicznych NRD zorganizowały w Berlinie międzynarodowe sympozjum pn. *Zur Geschichte deutsch-sowjetischer Beziehungen auf dem Gebiet der geologischen Wissenschaften*. Głównymi organizatorami ze strony niemieckiej byli R. Daber i M. Guntau, a ze strony radzieckiej W. W. Tichomirow i G. P. Chomisuri. Sympozjum patronowały prezydium Akademii Nauk ZSRR i NRD. Było ono włączone do imprez odbywających się w ramach obchodów 30-lecia zwycięstwa nad faszyzmem hitlerowskim. W pracach sympozjum poza gospodarzami uczestniczyli także geolodzy Bułgarii (G. Georgiew) i Polski (B. Ceranowicz i Z. Wójcik).

W starannie przygotowanych materiałach sympozjalnych opublikowano streszczenia 63 referatów. Prawie połowa z nich w poszerzonej formie została przedstawiona podczas obrad. Inne omówiono w referatach zbiorczych i w dyskusji. Były dwa nurty tematyczne tych referatów. W pierwszym podkreślono wkład geologów niemieckich do poznawania obszarów Rosji — zwłaszcza w XVIII i XIX w. Wiele uwagi poświęcono badaniom prowadzonym przez S. P. Pallas, A. Humboldta, G. Rosse'a, H. W. Abicha, J. G. Lehmana, B. Cotta i innych. Mówiono także o badaniach i twórczości Niemców zatrudnionych w tym czasie na Uniwersytecie Wileńskim (m.in. E. Eichwald). W drugim nurcie tema-